

Raadsinformatiebrief¹

Onderwerp	Afronding aanpak diffuus lood in de bodem in Zaanstad
Portefeuillehouder	W. Breunese
Portefeuille	Milieu

Aan de leden van de gemeenteraad Zaanstad,

Inleiding

Lood is een giftig metaal en kan de gezondheid van kinderen maar ook die van volwassenen beïnvloeden. Vooral kinderen zijn gevoelig voor lood. Blootstelling aan lood kan bij kinderen onder andere tot een lager IQ leiden. Het college neemt de mogelijke gezondheidsrisico's door lood in de bodem serieus en is daarom eind 2015 gestart met het project Zaans lood. De reden hiervoor is dat de Zaanse bodem op veel plaatsen verontreinigd is met lood. Sinds de start van het project zijn verschillende maatregelen genomen om de blootstelling aan diffuus lood in de bodem te verminderen.

De aanpak van diffuus lood in Zaanstad heeft het afgelopen jaar bestaan uit het project Zaans lood. Met het project Zaans lood werkt Zaanstad aan de gezonde leefomgeving en wordt gezien als voorloper ten aanzien van de aanpak van lood in de bodem in Nederland.

Zaanstad heeft vanuit deze rol als voorloper de afgelopen jaren deelgenomen aan landelijke en regionale werkgroepen met betrekking tot lood in de bodem. Ook heeft Zaanstad meerdere presentaties gegeven op landelijke symposia zoals Bodem Breed en wordt nog geregeld contact opgenomen door gemeenten over onze aanpak.

Sinds de voorgaande raadsinformatiebrief uit maart 2023 (7431848) zijn de laatste tuinen onderzocht en zijn bijna alle saneringen afgerond. In deze brief wordt dit nader toegelicht.

Toelichting

Slotfase project Zaans lood

Het project is bijna afgerond. Alle in aanmerking komende eigenaren (van ruim 15.000 adressen) door heel Zaanstad zijn aangeschreven met de vraag of ze mee willen doen aan het project Zaans lood. Ongeveer de helft van de aangeschreven inwoners heeft aangegeven bodemonderzoek te willen laten uitvoeren. De andere helft heeft niet gereageerd op de brieven of heeft aangegeven niet deel te willen nemen. Deze inwoners hebben echter wel brieven en folders ontvangen over de risico's van lood in de bodem en adviezen op welke manier hiermee om te gaan.

Circa 7.300 adressen hebben toestemming verleend voor het bodemonderzoek. Uiteindelijk heeft dit geleid tot circa 320 adressen met een saneringsadvies, ruim 800 adressen waar bewoners rekening moeten houden met gebruiksadviezen en bijna 3.900 adressen waar geen maatregelen nodig zijn. Bij de resterende tuinen (circa 2.300) is geen bodemonderzoek gedaan, omdat de tuinen bijna helemaal verhard zijn.

In het eerste half jaar van 2024 is het laatste cluster tuinsaneringen uitgevoerd. In twee tuinen kan de sanering pas na de zomer worden uitgevoerd, omdat hier vogelnesten aanwezig zijn. De verwachting is dat na afronding van het project Zaans lood het budget hiervoor is opgemaakt. Zowel de onderzoeken als de saneringen zijn uitgevoerd in opdracht van en betaald door de gemeente. Daarnaast ontvingen bewoners een vergoeding voor verwijderde beplanting.

¹Op deze raadsinformatiebrief volgt geen actie van de Agendacommissie. Wanneer u een onderwerp hieruit wilt bespreken dan kunt u dit doen door een raadsinstrument in te zetten. Bijvoorbeeld een rondvraag (primair gericht aan het college van B&W of een agenda-initiatief (primair gericht aan de collega fracties)). Vermeld altijd in het raadsinstrument: wat u wilt bespreken inclusief een korte concrete toelichting.

Na afloop van iedere sanering is bewoners gevraagd naar hun oordeel over de communicatie rondom de sanering en over de uitvoering van de sanering. Zonder uitzondering gaven bewoners het oordeel goed tot zeer goed.

Uitgevoerde onderdelen project Zaans lood

Het project Zaans lood heeft, naast het hierboven genoemde onderzoek en sanering van particuliere tuinen tussen 2017 en 2024, bestaan uit een aantal met elkaar samenhangende onderdelen:

- Voorlichting aan bewoners over lood en de eigen handelingsperspectieven. De Zaanse communicatiemiddelen, waarvan de folder “Let op lood” de bekendste is, zijn afgelopen jaren door diverse andere overheden in Nederland overgenomen, of als inspiratiebron gebruikt. De voorlichting heeft gedurende het helde project een belangrijke rol gespeeld.
- Onderzoek en sanering van lood in de openbare ruimte (speeltuinen en trapveldjes): dit onderdeel is in 2015 en 2016 uitgevoerd, waarbij 1 trapveldje is gesaneerd.
- Onderzoek van lood op schoolpleinen is in 2017 en 2018 uitgevoerd. Geen van de schoolpleinen bleek gesaneerd te hoeven worden.
- In 2017 is in overleg met de GGD een Zaanse saneringscriterium opgesteld. Het Zaanse saneringscriterium geeft het gehalte aan lood in de grond aan waaronder geen gezondheidsrisico's optreden door het gebruik van de tuin bij woningen, ervan uitgaande dat de door Zaanstad en GGD aangereikte gebruiksadviezen worden opgevolgd.
- De subsidieregeling ‘Zaans lood’ voor particuliere woningeigenaren heeft gelopen van 2017 t/m 2020. De subsidieregeling gold voor dezelfde gebieden als het project Zaans lood en was bedoeld voor inwoners die graag vooruitlopend op de aanpak door de gemeente maatregelen wilden treffen om gezondheidsrisico's weg te nemen. Er is gedurende de vier jaar slechts door vijf inwoners gebruik gemaakt van de regeling.
- In samenwerking met de bureaus Deltares en Antea Group heeft Zaanstad in de periode 2020 – 2022 een aantal methoden onderzocht om de (bio)beschikbaarheid van lood, als het in het lichaam terecht komt, te verminderen. Door de beschikbaarheid in het lichaam te verminderen worden gezondheidseffecten van lood verminderd. Eerst is literatuuronderzoek uitgevoerd waarvan de resultaten vervolgens zijn getest via een laboratoriumonderzoek met grond uit Zaanse tuinen. Als laatste is een proefveld ingericht in Haaldersbroek waarbij fosfaat in de vorm van visgraatmeel aan de bodem werd toegevoegd. Helaas is gebleken dat deze stof zich onvoldoende bindt met het lood in de bodem, waardoor geen gezondheidswinst wordt behaald. Het onderzoek heeft daarom geen vervolg gekregen. In de RIB's van 2022 (2022/7409) 2023 (7431848) is hierover uitgebreider verslag gedaan.
- In 2021 heeft het RIVM onderzoek uitgevoerd naar de effectiviteit van gebruiksadviezen bij het omgaan met diffuse loodverontreinigingen. Dit onderzoek werd in Zaanstad uitgevoerd, omdat Zaanstad vooroploopt in de communicatie naar de inwoners over lood in de bodem. Uit de resultaten van het onderzoek blijkt dat een beperkt deel (19%) van de respondenten met kinderen in de leeftijd van 0 tot 6 jaar vanwege de communicatie extra maatregelen neemt. Het gaat hierbij om extra maatregelen naar aanleiding van de gebruiksadviezen. Als men in de normale situatie al maatregelen neemt (zoals handen wassen), dan is dit niet meegerekend in de effectiviteit van de gebruiksadviezen. Het RIVM adviseerde wel door te gaan met het communiceren van gebruiksadviezen omdat het relatief geringe inspanning vergt en het toch extra bescherming oplevert. In de RIB van 2020 (2020/28660) is hierover uitgebreider verslag gedaan.
- Tussen 2017 en 2024 zijn particuliere tuinen onderzocht en gesaneerd. Dit staat nader toegelicht in de paragraaf hierboven “Slotfase project Zaans lood”.

Financiële en Juridische consequenties

Aan deze raadsinformatiebrief zijn geen financiële consequenties verbonden. Kosten van het project Zaans lood werden in de loop der jaren gefinancierd door het Rijk door middel van decentrale uitkeringen en specifieke uitkeringen. Actualisaties ten aanzien van deze uitkeringen zijn afgelopen jaren meegenomen en verwerkt in de gemeentelijke P&C-cyclus.

Aan deze raadsinformatiebrief zijn ook geen juridische consequenties verbonden.

Geheimhouding op grond van de Gemeentewet

Niet van toepassing

Aanpak/uitvoering

De gemeenteraad is de afgelopen jaren via de begrotingscyclus geïnformeerd over de voortgang van de aanpak van diffuus lood.

Betreft

Actieve informatievoorziening.

Bijgaande stukken

Geen

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van Zaanstad,

drs. J. Hamming, burgemeester

drs. G. Blom, gemeentesecretaris

Transactiebewijs iBabs digitale handtekening